

brezplačni izvod | letnik 4, številka 1

MAREC 2013

Modri Jan

revija za spoznavanje in ohranjanje narave

od 4 do 12 let

12

Jupiii, pomlad je tu!

Tako sem vesel prebujanja narave, rožic ter daljših in toplejših dni! Odločil sem se, da te bom z novo številko revije razveselil prav na prvi pomladni dan. Pa veš, da je to tudi svetovni dan lutk? Več o njem boš izvedel v reviji. Pokazal ti bom tudi, kje zraste ekološko pridelana hrana in kdo jo pridelal, predstavil ti bom nove rastline, živali in dežele. Veliko novega se bova naučila in kot bi mignil bo tu poletje in poletna številka, ki izide 21. 6. 2013.

Revija Modri Jan • Brezplačna revija • Letnik 4, številka 1 • Na leto izidejo 3–4 številke • Izdajatelj: Holding Slovenske elektrarne d.o.o., Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana • Uredništvo: Petja Rijavec, Majna Šilih, Minka Mehonič • Strokovno svetovanje: Tadeja Sitar • Besedila: Darja Štukelj, Minka Mehonič, Bojana Močnik • Oblikovanje in likovno-tehnično urejanje: Lea Živčič • Oblikovanje naslovnice: Boris Kralj • Lektura: Melita Silič • Naslov uredništva: Revija Modri Jan, Holding Slovenske elektrarne d.o.o., Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana • Produkcija: AV studio d.o.o. • Vodja produkcije: Minka Mehonič • Tiskana naklada: 15.000 izvodov • Tisk: Ednas print d.o.o. • Spletna stran: www.modri-jan.si in www.modra-energija.si • Na revijo se lahko naročite prek spletnega obrazca na spletni strani www.modri-jan.si • Rokopisov, risb, fotografij in podobnega ne vračamo avtorjem. Uredništvo lahko prejeta dela objavi v reviji Modri Jan, na spletni strani www.modri-jan.si, www.modra-energija.si in drugih materialih, ki jih pripravlja Holding Slovenske elektrarne d.o.o. • Prispevkov, objavljenih v reviji Modri Jan, ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez predhodnega dovoljenja uredništva.

Revija je natisnjena na papirju, ki je PEFC certificiran.*

*PEFC – Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes (program za potrjevanje shem za certifikacijo gozdov).

Kazalo

Predstavljamo

POLJE	4
KJE PRIDELUJEMO ZELENJAVO?	6
EKOLOŠKO KMETOVANJE	8
HE FORMIN	10

Bodi moder

ZASADIMO EKO ZELENJAVNI VRT	12
-----------------------------	----

Spoznaj naravo

DOMAČE RASTLINSKE SORTE	14
ŽITA	16
POLJSKI MAK	18
POLJSKA MIŠ	20

V Sloveniji in po svetu

KMET	22
PLANINSKO POLJE	24
FILIPINI	26

Bralni kotiček

STRIP	28
PESEM STRAŠILO	29
MODRI VRTIČKARJI	30

Na obisku

ALEKSEJ JURCA	32
INTERVJU Z JOSEJEM	34

Razmišljaj in ustvarjaj

SEJANJE PŠENIČKE	36
ROŽICE IZ FILCA	37
PEKA KRUHA	38
NAGRADNA POBARVANKA	40
ŽIVALI POIŠČI PRAVI DOMEK IN JU POVEŽI!	41
NAGRADNA IGRA	42
MODRI KVIZ	43
PISMA ZA MODREGA JANA	44

MODRO ZA UČITELJE

USTVARJALNA ZIMA	46
EKOPROJEKT 3	49

MODRO ZA STARŠE

SVETOVNI DAN LUTKARJEV	50
SVETOVNI DAN VODE	51

Polje

Si že kdaj obiskal kmetijo? Potem veš, da to ni le hiška, kjer živijo prijazni ljudje in kjer odlično kuhajo. Kmetija so tudi domače živali in polja.

Če misliš, da je polje ena velika njiva, naj ti povem, da še zdaleč ni tako. Polje je v resnici več njiv skupaj. Na njih kmetje pridelujejo različne vrste rastlin, ki jih imenujemo poljščine. Namenjene so prehrani ljudi in živali ter industrijski predelavi v tovarnah.

Ali veš?

Poznamo še nekaj »vrst polj«, ki niso povezana s kmetijstvom. Kraško polje je kraški pojav, bojno polje področje, kjer med vojno potekajo bitke, in Polje z veliko začetnico del Ljubljane.

Predstavljamo

Poljščine delimo na: prehrano (krompir, pšenica, grah), krmne rastline za krmo živali (koruza, repa), industrijske rastline, ki jih pred uporabo predelamo v tovarnah (bombaž, sončnica, hmelj, sladkorna pesa) in zdravilne rastline.

Kako je nastalo polje?

Človek je bil najprej nabiralec in lovec. Nabiral je rastline in lovil živali. Nato je ugotovil, da bi bilo veliko preprosteje, če bi imel hrano kar zraven svojega doma, zato je začel saditi rastline in udomačevati živali. In tako sta se začela razvijati poljedelstvo in živinoreja.

Predstavljamo

Kje pridelujemo zelenjavo?

Ne, zelenjava ne raste v trgovini. Tja pride s polj in nasadov s celega sveta. Kmetje jo pridelujejo za vse tiste, ki nimajo prostora ali časa, da bi obdelovali svoj vrtiček. Poglejva, kje lahko pridelujemo zelenjavo!

Vrt

To je manjši kos zemlje, na katerem sadimo in sejemo različno zelenjavo. Dovolj jo je ravno za prehrano družine. Na vrtu delamo ročno – prekopavamo zemljo, sejemo, sadimo, odstranjujemo plevel in pobiramo pridelke. Če na njem gojimo cvetje, se imenuje cvetlični vrt.

Škodljivci na vrtu so različne žuželke, polži in ptice.

Njiva

Njiva je večja kot vrt, na njej pa raste le ena vrsta rastline. Vsako leto gojimo drugo vrsto, da se prst ne izrabi in da je pridelek kakovosten. Ta postopek imenujemo kolobarjenje.

Na njivah s koruzo in krompirjem najpogosteje delajo škodo divji prašiči in jazbeci, v zelju in korenju pa zajci.

Polje

Največje med vsemi je polje. To je velika površina, na kateri pridelujemo več vrst kulturnih rastlin hkrati. Če je prst rodovitna, vreme ugodno in obdelava skrbna, polje bogato obrodi in s pridelkom lahko nahranimo veliko ljudi.

Škodo na polju delajo plevel in zajedavci, poljske miši, jeleni, srne in medvedi.

Predstavljamo

Ekološko kmetovanje

Kaj je ekološko kmetovanje?

To je posebna oblika kmetovanja, s katero poskušamo živila pridelati na čimbolj naraven način. Tako skrbimo za ravnovesje v naravi – med zemljo, človekom, rastlinami in živalmi.

Zakaj ekološko kmetovati?

S kmetovanjem smo okolju naredili veliko škode. Zaradi umetnih gnojil in kemikalij so onesnažene reke in morja, v naših telesih je vedno več pesticidov, zaradi porušenega ravnotežja je vedno več škodljivcev, hrana pa ne vsebuje dovolj hranilnih snovi. S pomočjo ekološkega kmetovanja lahko pridelamo zdravo hrano in hkrati pripomoremo k ohranjanju okolja.

Kako ekološko kmetovati?

- Z vsakoletnim kolobarjenjem povečujemo rodovitnost tal.
- Uporabljamo organska gnojila, kot sta kompost in hlevski gnoj.
- Živalim zagotovimo prosto gibanje na pašnikih vsaj polovico leta.
- Živali ne krmimo s krmami živalskega izvora.
- Zaščitimo obnovljive in neobnovljive naravne vire.
- Ekološke kmetije morajo imeti certifikat, ki zagotavlja, da so njihovi pridelki res ekološko pridelani.

Kje kupiti ekološka živila?

Danes lahko ekološka živila kupimo na ekoloških kmetijah, na eko tržnicah, v trgovinah z zdravo prehrano in v vseh večjih trgovinah z živili.

Predstavljamo

HE Formin

Tokrat bova spoznala hidroelektrarno, ki stoji na reki Dravi, na področju, ki ga imenujemo Dravsko polje. In tam je že celih 35 let!

Zaradi naravnih danosti je zasnovana kot kanalska elektrarna in izkorišča 29 m padca med Ptujem in državno mejo s Hrvaško. Letno proizvede kar 548 milijonov kWh električne energije. Na strehi ima vgrajene sončne celice, tako da koristi tudi energijo sonca.

Predstavljamo

Še zaradi nečesa je HE Formin posebna – obdana je z največjim slovenskim akumulacijskim jezerom. V dolžino meri kar 7 km! To pa je veliko, kajne?

Se še spomniš lanskoletnih novembrskih poplav? Reka Drava je, zaradi obilnih padavin, narasla in poplavela okoliške kraje ter nizko ležeče prostore in strojnico HE Formin. Škoda je bila ogromna, najhujša za prizadete prebivalce, huda pa tudi za HE Formin, zato proizvodnja energije v njej še vedno stoji. Držimo pesti, da jo bodo čim hitreje popravili in da bo spet delala s polno močjo.

Ali veš?

Kanalski tip elektrarne je elektrarna izven struge reke. To pomeni, da je do nje speljan umetni betonirani kanal z nasipi, zaradi katerih ima voda večje padce in hitrost.

Bodi moder

Zasadimo eko zelenjavni vrt

Najbolj okusna in zdrava je zelenjava z domačega vrta. Brez pesticidov, umetnih gnojil in drugih škodljivih dodatkov. Samo najljubša zelenjava. Vrtnarjenje ni noben bavbav, lahko je zelo zabavno, še posebej, če sodelujejo tudi ostali člani družine.

1

Izberi primerno mesto, najboljši je sončen del vrta z rodovitno zemljo in ga zaščiti pred vetrom z živo mejo ali lesenim plotom.

2

Vrt lahko urediš v velike pravokotne grede ali pa v manjše gredice različnih oblik (okrogle, trikotne ...).

3

Če živiš v bloku, lahko zelenjavo vzgojiš tudi v lončkih in posodah.

4

Vrt moraš najprej prekopati in zemlji dodati organsko gnojilo.

5

Babico, teto ali sosedo prosi, da ti da zdrava domača semena in sadike.

6

Saditi lahko začneš aprila, ko se zemlja dovolj ogreje.

7

Pazi, da bo med sadikami dovolj prostora, saj se bodo še razrasle.

8

Med rastjo zelenjavo redno zalivaj – zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, nikoli pa takrat, ko na zelenjavo sije sonce.

9

Ne pozabi redno odstranjevati plevela!

10

Ko zelenjava dozori, jo poberi, operi, nareži v solato in ... dober tek!

PTUJSKI
SPOMLADANSKI ČESEN

Domače rastlinske sorte

Ali kdaj pomisliš, od kje pride korenček? Kupimo ga v trgovini. Prav tako tudi vso ostalo zelenjavo in sadje.

Nekoč pa ni bilo tako. Naši dedki in babice in njihovi dedki in babice in vsi pred njimi so vso zelenjavo pridelali kar doma. Zemljo so razrahljali, pognojili, posejali zelenjavo in žita, odstranjevali plevel in škodljivce ter na koncu pridelek pobrali. Uživali so v zdravi domači hrani.

Tudi po semena jim ni bilo treba v trgovino. Izmenjavali so si jih s sosedi in tako so se posamezne rastlinske sorte ohranile do

danes. Imenujemo jih domače ali avtohtone rastlinske sorte. Razvile so se v Sloveniji in tu še danes živijo.

Ohranjamo jih tako, da jih predelujemo, vzdržujemo in razmnožujemo. S tem preprečimo, da bi izumrle. Zakaj misliš, da je to tako pomembno? Ker so te rastline bolj odporne, prilagojene kraju in podnebjju in imajo večjo hranilno vrednost. Ter da bi ohranili pestrost narave, seveda!

OLJNA BUČA -
SLOVENSKA GOLICA

KRANJSKO
OKROGLO ZELJE

LJUBLJANSKO
RUMENO KORENJE

Spoznaj naravo

Ali veš?

- Včasih je imela skoraj vsaka vas svojo sorto fižola, pšenice in krompirja.
- Sorte so poimenovali po kraju, kjer so jih gojili, npr. kranjska črna detelja.
- Najbolj znana slovenska avtohtona rastlina je drevo lipa.
- Vsaka rastlina avtohtone sorte ima nekakšen potni list, v katerem so vsi podatki o njej.

Spoznaj rastlino

Žita

Žito ni samo pšenično klasje, ki rumeni na polju, in žitarice niso le kosmiči, ki jih z mlekom jemo za zajtrk.

Kaj potem so žita ali žitarice? To so kulturne rastline s klasi ali lati, ki so zelo pomembne za prehrano ljudi in živali. Najdemo jih v kruhu, testeninah, žitnih kosmičih, rižoti, kaši, v narastku, juhi, zdrobu, palačinkah, polenti in še marsikje.

Spodnje fotografije prikazujejo različne vrste žit. Dopolni manjkajoče.

JEČMEN

PŠENICA

R _ _

Spoznaj rastlino

Ali veš, katerih žitnih polj je v Sloveniji največ? Pšeničnih in ječmenovih. Sicer pa na različnih koncih sveta gojijo različne vrste žit, odvisno od vremenskih pogojev, sestave tal in zahtevnosti pridelave.

Ni tako pomembno, katero vrsto žita imaš najrajši, bolj pomembno je, kakšne pridelave je. Samo ekološko pridelana žita so zdravilna in zagotavljajo telesu potrebne hranilne snovi.

Rešitve najdeš v naslednji številki revije Modri Jan.

O _ _ S

P _ _ _ O

RŽ

Poljski mak

*Sredi rumenega klasja
roža rdeča je zrasla.
Veter se v polje zaganja,
roža rdeča se klanja.*

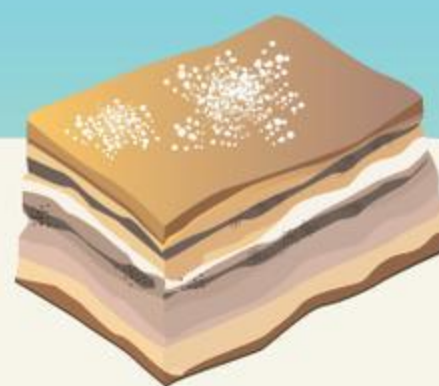

Pravijo, da je plevel, a vendar je navdih slikarjem, fotografom in pesnikom. S svojo žametno rdečo glavico poživi celo polje!

Ni naša avtohtona rastlina, razširil se je šele z razvojem poljedelstva in gojenjem žit.

Poljski mak je rastlina enoletnica. Zanj je značilno dlakavo steblo in veliki, živo rdeči cvetovi. Če ga utrgaš, bodo cvetovi hitro odpadli, zato ni najbolj primeren za namizni šopek.

Poleg poljskega obstaja več vrst makov. Iz enega od njih pridobivamo makova zrna za pecivo, na primer prekmursko gibanico.

Spoznaj rastlino

Ali veš?

Poljski mak se uporablja tudi kot tradicionalno zdravilo proti kašlju.

Poljska miš

Prav prikupna je, tale mala poljska miška. Velika le okrog 10 centimetrov, za sabo vleče do 4 cm dolg repek in z okroglimi očmi prestrašeno gleda v svet. Le kdo bi se je bal?! Mama! Slon! Včasih celo ata ;)

Včeraj jo je Sončica srečala na sprehodu, na ves glas je zacvilila in poskočila visoko v zrak. Vendar ne tako visoko kot miš! Si vedel, da so miške zelo spretne in da se na svojih majhnih nožicah lahko odrinejo zelo visoko? Pravzaprav so prave akrobatke, še posebej ko bežijo pred plenilci ali iščejo hrano.

Spoznaj žival

Poljska miš se prehranjuje z različnimi semeni, gomolji in koreninami. Kmet je prav nič ne mara, saj ni tako trdo delal, da bi mu ves pridelek pojedla ta nepovabljeni gostja.

Spoznaj poklic

Kmet

Kmetovanje je služba, ki traja cel dan in lahko bi rekli, da kmet ni le poklic, ampak bolj način življenja.

Spoznaj poklic

Kmet ima svojo zemljo, na kateri prideluje hrano in redi živino. S tem se preživlja, zato potrebuje veliko znanja o različnih stvareh. Na primer o živalih, setvi, škodljivcih, o strojih, vremenu, kmetijskih zakonih in še in še.

Delo na kmetiji ni preprosto. Začne se zgodaj zjutraj, ko ti še sladko spiš v topli postelji, in se pogosto zavleče pozno v noč. Kmet ne pozna vikendov in praznikov, delo mora biti opravljeno. Tudi fizično je precej naporno, saj dela stoje, čepe,

se sklanja in dviguje težke stvari. Ker uporablja različna orodja in stroje, mora biti zelo previden, da se ne poškoduje.

Vidiš, poklic kmetovalca še zdaleč ni preprost, a je kljub temu prijeten. Kmet je skoraj ves dan na svežem zraku, ves čas v družbi živali, nihče ga ne krega, če se umaže, veliko športa in je zdravo hrano.

Vsak ne more biti kmet, vendar pa ga vsi potrebujemo, da pridela ekološko zdravo hrano, ki jo mi jemo. Se strinjaš?

V Sloveniji

Planinsko polje

Med Logatcem, Postojno in Cerknico se razteza Planinsko polje. Pravimo, da je tipično kraško polje. Veš, zakaj? Ker je v resnici ena velika zaprta kotanja, obdana z vzpetinami. Pod njim tečejo vode in ustvarjajo podzemne jame, izbruhnejo na površje, spet poniknejo, poplavljaajo polje in se razlivajo po cvetočih travnikih.

Ali veš?

Planinsko polje je poplavljeno večkrat na leto, zato so nekaj časa razmišljali o akumulaciji vode na polju za hidroelektrarno, vendar ideja ni bila nikoli uresničena.

Kaj videti v okolici Planinskega polja?

- Razgled z griča Jakovica pri Lazah.
- Kot vodnjaki obzidani in z osmerokotno mrežo pokriti požiralniki Pod stenami, ki preprečujejo, da se podzemni prostori ne zamašijo s plavjem.
- Ostanke srednjeveškega gradu Haasberg ter Malega gradu z obnovljenim Ravbarjevim stolpom.
- Planinska jama s kapniki in človeško ribico.

Kaj je kraško polje?

Je velika kotanja v kraškem svetu. Po ravnem dnu teče reka, ki včasih bruhne na plan, drugič se skrije v podzemlje. Podobno kot če veliko skledo napolnimo s peskom. Ker površina prepušča, voda pronica na dno. Natanko tako tudi pod kraškim poljem vedno teče voda. Ko naraste, preplavi vso kotlino, ko upade, zopet izgine v podzemlje.

Filipini - dežela riževih teras

Na jugovzhodnem delu Azije leži otoška država Filipini. Sestavlja jo 7.107 otokov in naseljuje kar 92 milijonov prebivalcev. To je 90 milijonov več kot je Slovencev!

Filipini imajo veliko posebnosti. Na primer, vsak dan približno 20 potresov. Takih šibkih, ki jih ni mogoče čutiti. Ena od posebnosti so tudi riževe terase.

Terase Banaue veljajo za osmo čudo sveta in se uvrščajo na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine. Kot stopnice so vklesane v hribe, zato jih domačini imenujejo »stopnišče do nebes«.

Najbolj neverjetno pa je to, da so pripadniki plemena Ifugao terase pred več kot 2.000 leti v skalnato pobočje izdolbli kar z golimi rokami. Brez pomoči bagerjev in drugih strojev! Njihovi potomci riž še danes pridelujejo ročno in po enakem postopku. Žanjejo ga junija in takrat se za dobro letino zahvalijo Balulu, bogu riža.

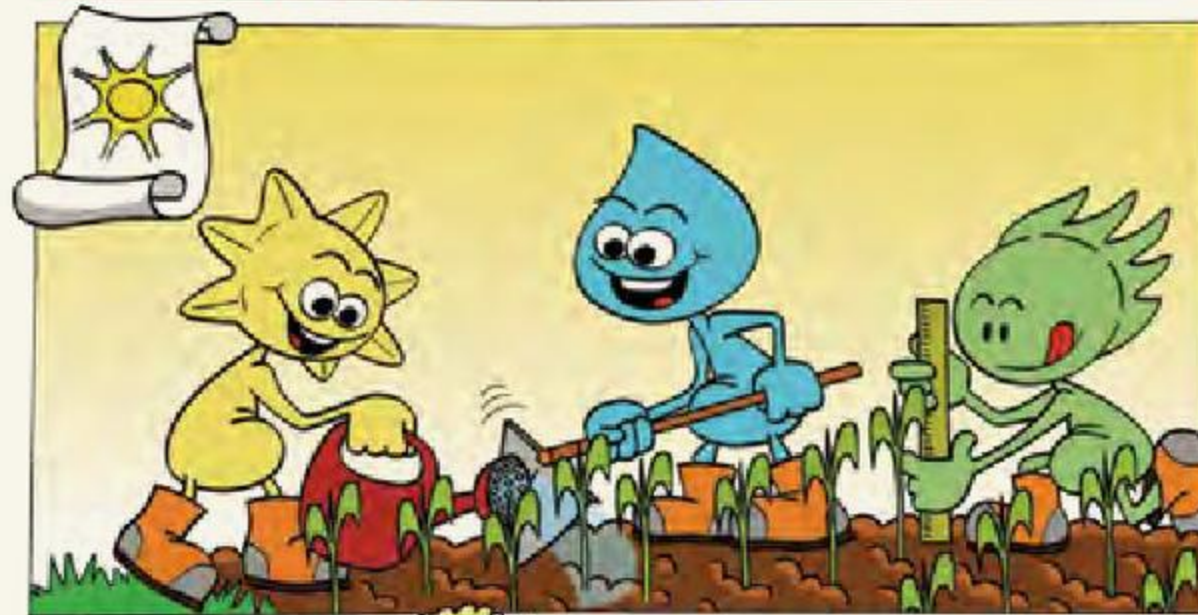
Ali veš?

Ali veš, da so bili pripadniki plemena Ifugao eni izmed najstrašnejših lovcev na glave na svetu? Danes živijo v slikoviti vasi sredi riževih teras, v skromnih hiškah brez vode in elektrike. So zelo gostoljubni in nasmejani. Nasploh velja, da so Filipinci eden izmed najbolj veselih narodov na svetu.

- Če bi vse terase Banaue postavili v ravno črto, bi zaobjela kar pol Zemlje.
- Riževa bilka zraste med 1 in 1,8 m visoko.
- Iz riževih zrn se prideluje škrob, ki se uporablja tudi za izdelavo pudingov.
- Iz riža na Japonskem pridelujejo riževo žganje (arak) in riževo vino.

Strašilo

Sredi polja
iz dneva v dan stoji
ves je razcapan,
a še vedno se smeji.

Strgane obleke
nič se ne sramuje.
Vetru in dežju
vztrajno kljubuje.

Njegova naloga je jasna,
družba pa prav špasna!

Ptički radoživi
veselo žvrgolijo,
s klobukom se igrajo
v ritmu z melodijo.

To je najboljša služba!
Modro nebo in dobra družba,
vsenaokrog rumenega žita morje.
Seveda je strašilo dobre volje!

Modri vrtničkarji

Danes je prav poseben dan. Prvi vrtničarski dan v letu! To je tisti pomladni dan, ko je sonce zjutraj še posebej toplo, ko vsi vstanejo iz postelje dobre volje, ko iz vseh hiš hkrati diši po slastnem vročem kakavu in ko vsi stanovalci prihlačajo ven v gumijastih škornjih in vrtnih rokavicah. In med njimi tudi Modri Jan, Sončica, Puhec in Packa Rija.

Podajo se vsak na svoj vrt in ponosno zasadijo prvo lopato v zemljo. Kmalu utrujeno sopihajo in si brišejo potna čela. Packa Rija pa spleta venček iz prvih marjetic in si zraven veselo požvižgava: »Tralalali, tralalala«. Potem vsi s samokolnicami vozijo gnojilo iz komposta. Packa Rija pije limonado. Dobro uro kasneje vsi z grabljami ravnajo zemljo, Packa Rija pa dela

ogrevalne vaje. »In en in dva in tri ...« z boki kroži v eno smer, vrtnice v drugo, še pet počepov, zdaj pa bo!

Tako, napočil je veliki trenutek. Vsi v zemljo podtikajo sadike in semena. Packa Rija prhne: »Pha! Nimate pojma, kako se to dela.« Svoj neobdelan vrtniček na veliko posuje z umetnim gnojilom in čez na široko posuje semena. Potem dobro zalije, izdatno poprši s tremi različnimi škropivi in ponosno odkoraka. Ostali jo začudeno gledajo.

»Aaaaah, kako sem utrujen,« zeha Puhec in sploh ne sluti, kakšno presenečenje ga čaka. Zjutraj na Packa Rijinem vrtu iz zemlje že kuka zelenjava! Vsak dan več jo je. In medtem ko ostali z rokami odstranjujejo plevel, Packa Rija le pošprica in že ga ni več.

Zelenjava je zrasla in čas je za piknik. Vsak prinese svoje pridelke. »Ha, ha,« se smeji Packa Rija, »kakšna majhna zelenjavica! Jaz bom jedla samo svojo!« Pri tem gladi ogromne sadeže, sijočih živahnih barv.

»Mljask, mljask,« se baše Packa Rija. »Oh, pa ravno sem hotela poskusiti tvojo lepo zelenjavo,« je razočarana Sončica, ko ugotovi, da je Packa Rija vse pojedla. Ta prav naglas rigne in se zasmеji: »Pohvala vrtnarju!« A veselje ne traja dolgo ...

Drugo jutro se po ulici razleže strašen krik in zbudi stanovalce. »Aaaaaaa!« kriči Packa Rija, medtem ko se zviija v postelji in drži za okrogel trebušček. »Aaaaaaa!« kriči, medtem ko se gleda v ogledalo. »Aaaaaaa!« kričijo vsi ostali, ko

jo zagledajo na pragu hiše. Napihnjena je kot balon, po telesu ima velike zelene lise in na glavi rožičke. »Pomagajte mi,« milo joka in toči debele solze.

»Halo? Doktor Detelj? Pridite hitro!« pomoč pokliče Modri Jan. Diagnoza je jasna: zastrupitev z zelenjavo sumljivega porekla. Doktor Detelj Packo Rijo ozdravi in Sončica jo resno okara: »Vidiš, pri vrtnarjenju ni bližnjic. Zelenjava potrebuje nego, ljubezen in čas, da se razvije, ne pa pesticidov in kemikalij. Zdaj si na svojem telesu izkusila, kaj strupi naredijo rastlinam.« »Ni prijetno, kajne?!« doda Puhec. Modri Jan pa razsodno zaključi: »Upam, da smo se iz tega vsi nekaj naučili. Pojdimo zdaj skupaj na vrt in ga uredimo tako, kot je treba!«

Aleksej Jurca

Intervjuvala: Majna Šilih

Na klepet smo povabili 13 letnega Alekseja Jurca, rednega bralca revije Modri Jan, ki je v letošnjem šolskem letu zmagal na državnem tekmovanju iz znanja biologije za osnovne šole. *

Najprej iskrene čestitke za osvojeno najvišje število točk na tekmovanju iz znanja biologije za osnovne šole za Proteusovo priznanje. Kdo te je vzpodbudil, da si se prijavil na tekmovanje?

Moja učiteljica biologije. Sicer pa mi v šoli pri vseh predmetih dobro gre, zato se prijavim na skoraj vsa tekmovanja v znanju, ki jih organizira moja šola.

*Enako število točk (84) je na istem tekmovanju dosegla tudi Katarina Knific iz OŠ Staneta Žagarja Kranj.

Letošnja tema so bile Orhideje Slovenije. Kako dolgo si se pripravljaj, da si dosegel tako dober rezultat?

Čisto zares pripravljaj sem se mogoče 2, 3 popoldneve, vendar sem redno obiskoval priprave in v prostem času kdaj pogledal v knjigo. Priznati pa moram, da sem imel tudi precej sreče.

Ali tudi doma vzgajaš orhideje oziroma katere druge rastline?

Sam ne vzgajam rastlin. Moja mama pa ima zelo rada lončnice in je enkrat imela dve orhideji.

Ali želiš kot odrasel opravljati poklic biologa ali te zanima kaj drugega?

Biologija je samo ena izmed znanosti, ki me zanimajo. Po poklicu bi bil najraje matematik.

Kaj rad počneš v prostem času?

V glasbeni šoli hodim v 6. razred saksofona, v prostem času pa pišem računalniške programe. Rad tudi jaham, zato sem se med počitnicami nekajkrat udeležil jahalnih šol.

Kako skrbiš za naravo?

Doma ločujemo odpadke, večino žarnic smo že zamenjali z varčnimi sijalkami in vsi naši novi gospodinjski aparati imajo energetske razred A ali A+. Tudi z vodo varčujemo, večinoma se tuširamo namesto kopamo. Jaz osebno pa hodim v šolo peš in v glasbeno šolo, kadar vreme dopušča, s kolesom.

Kaj bi svetoval drugim otrokom, ki želijo skrbeti za naravo?

Svetoval bi jim, naj se na krajše poti raje odpravijo s kolesom ali peš kot z avtomobilom, ker bo to koristilo naravi in njihovemu telesu. Predlagal bi jim tudi, naj kaj ustvarijo iz odpadne embalaže – izdelki so lahko prav tako imenitni kot tisti iz novih materialov.

Jose

Tokratna številka revije je izšla na svetovni dan lutkarjev, zato spoznajmo pevca in lutkarja Jose-ja iz dua Murat&Jose.

Kdaj je nastal glasbeni duo Murat&Jose oziroma kako dolgo že nastopata skupaj?

Že v srednji šoli sva bila skupaj v bendu, po koncu srednje šole pa sva nadaljevala glasbeno pot kot duo. Skupaj tako nastopava že dobrih petnajst let.

Ali sta bila prej člana kakšne druge zasedbe?

V srednji šoli sva bila člana zasedbe z imenom Captamur (po latinsko to pomeni »Smo ujeti«). Ko je ta bend razpadel, sva bila nekaj časa skupaj z Nikolovskim in DJ Maestrom, člana Nedotakljivih.

Kje dobita navdih za besedila?

Navdih pride iz stvari, ki se

dogajajo nama, najinim prijateljem, znancem. Neka stvar se te čustveno dotakne in na to reagiraš tako, da napišeš besedilo.

Katera pesem vama je še posebej ljuba oziroma najljubša?

Težko bi rekel. Odvisno je od trenutka in razpoloženja. Ne bi rad delal krivice nobeni od svojih pesmi. Vse so moji otroci. :)

Kdaj in kje imata naslednji nastop?

Najin naslednji nastop ne bo za širšo javnost, saj nastopava tudi na zaključenih prireditvah. Trenutno sva tudi bolj v fazi ustvarjanja in ne nastopava veliko.

Na obisku

Mišmaš. Nova lutkovna predstava z naslovom Morrison in štirje letni časi je svojo premiero doživela 26. februarja, prav tako v Mini teatru.

V katerih predstavah si že sodeloval?

Igral sem in še igram v veliko predstavah, vendar so, razen prej naštetih, vse igrane predstave za odrasle. Sem pa pri nekaj predstavah sodeloval tudi kot avtor glasbe.

Ker je naša revija okoljevarstvena, še nekaj vprašanj na to temo. Kako skrbiš za naravo?

Poskušam se čim manj voziti z avtom in čim več s kolesom ali pa hoditi peš, če se da. Poleg tega sem zelo natančen pri ločevanju odpadkov.

Kaj bi glede skrbi za naravo svetovali našim bralcem?

Narava je naša zaveznica in dobrotnica. Hrani nas in nas razveseljuje s svojo lepoto. Zato jo spoštujemo!

Si tudi lutkar, kaj te je navdušilo za to?

Direktor Mini teatra Robert Waltl me je povabil, da bi zaigral v lutkovni predstavi Obuti maček. Režiral jo je češki režiser in lutkar, sicer profesor na praški akademiji za lutkarstvo, Marek Bečka. On me je dejansko navdušil, saj mi je pokazal, kako lahko prek lutk in njihovega sveta govorimo o svetu, v katerem živimo.

V kateri predstavi te lahko trenutno vidimo?

V Mini teatru igram v lutkovnih predstavah Obuti maček, Mizica pogrni se, Sneguljčica in Pekarna

Razmišljaj in ustvarjaj

Sejanje pšeničke

Modri Jan ti daje priložnost, da se za nekaj dni postaviš v vlogo kmetovalca in vzgojiš svojo rastlino. Rad jo imej, pridno jo neguj in bogato ti bo obrodila.

Potrebuješ:

- Semena pšenice
- Zemljo
- Posodo

1

Semena pšenice namoči v mlačni vodi. Naslednji dan jih posadi v lonček in jih narahlo pokrij s pestjo zemlje.

2

Enakomerno jih zalij z 1 decilitrom mlačne vode. Vsak dan preveri, če je zemlja vlažna in jo rahlo zalij.

3

Predlagam, da vmes posadiš nekaj sončničnih semen, s katerimi boš kasneje lahko nahranil ptičke. Lonček postavi na mesto z dovolj dnevne svetlobe. Uspešno rast ti želim!

Rožice iz filca

Bliža se materinski dan in tvoja mamica bo vesela darila, ki si ga naredil sam. Rožice iz filca so lepo presenečenje.

- 1** Na različne kose filca nariši rožice in cvetne listke ter jih izreži.

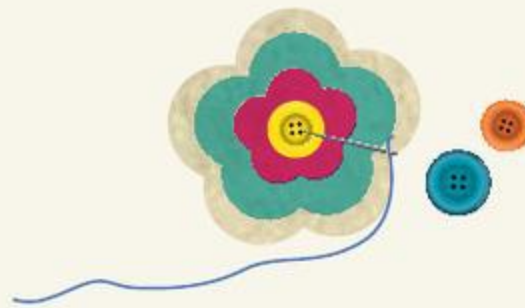
Potrebuješ:

- Filc
- Lepilo
- Škarje
- Flomaster
- Leseno paličko
- Gumbe
- Nit

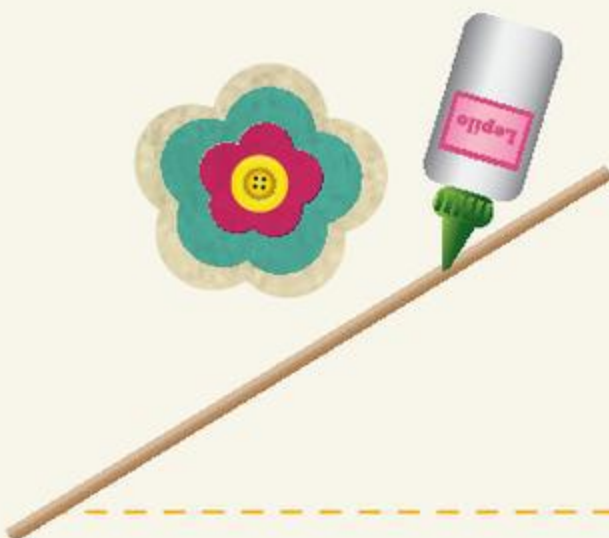
- 2** Cvetove rožic različnih velikosti zlepi skupaj.

- 3** V sredino prišij ali prilepi gumb.

- 4** Na koncu nalepi rožico in listke na leseno paličico, ki služi kot steblo.

- 5** Nastala je rožica, ki ne bo nikdar ovenela.

Razmišljaj in ustvarjaj

Peka kruha

Najboljši kruh je domači kruh. Priprava ni zapletena in peka je precej hitra. Poskusi! Za pomoč lahko prosiš mamo ali očka - peka bo zabavna, kruh pa dišeč in slasten.

Potrebuješ:

- 75 dag moke
- 25 g svežega kvasa
- 2 čajni žlički sladkorja
- 3 čajne žličke soli
- približno 0,5 l mlačne vode
- 1 jedilna žlica olja

1

V skodelico nadrobi kvas, dodaj žličko sladkorja in malo mlačne vode. Premešaj in pusti, da na toplem kvasec vzhaja.

2

V skledi zmešaj moko, žličko sladkorja in sol.

3

V sredini naredi jamico, vanjo vlij olje in kvasec, malo premešaj in dolij mlačno vodo po občutku. Testo gneti toliko časa, da dobiš elastično testo, ki samo odstopi od sklede.

Razmišljaj in ustvarjaj

4

Oblikuj ga v obliko hlebčka in pusti vzhajati toliko časa, da naraste na dvojno količino. Ko je dovolj vzhajano, ga stresi na pomokano površino in oblikuj hlebček. Postavi ga na toplo, da testo še enkrat vzhaja.

5

Vzhajano testo postavi v predhodno ogreto pečico na srednjo rešetko in 30 minut peči pri temperaturi 200 stopinj. Poleg testa daj v pečico posodico z vodo za večji volumen in bolj rahel kruh. Če testo, tik predno gre v pečico, malo omočiš s toplo vodo, bo skorjica še bolj okusna in hrustljava.

6

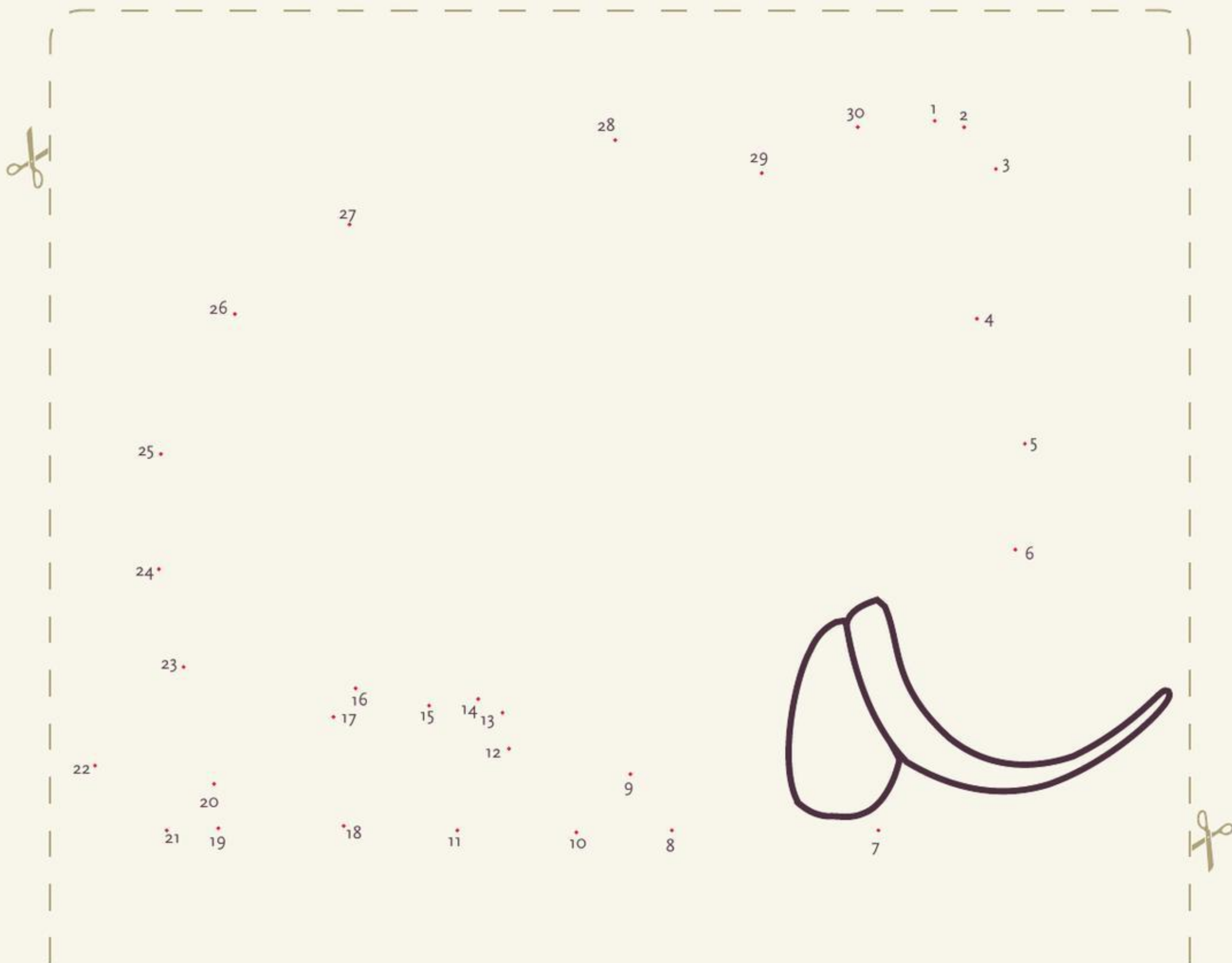
Pečen kruh odloži na rešetko, da se ohladi. Pa dober tek!

Nagradna pobarvanka

Poveži pike, nariši in pobarvaj risbico mogočne živali ter jo **do 10. 5. 2013** pošlji preko spletnega obrazca na spletni strani **www.modri-jan.si** ali na naslov **HSE d.o.o., Koprška 92, 1000 Ljubljana**. Vse risbice bom objavil na svoji spletni strani. Če bom izžrebal prav tvojo pobarvanko, boš lahko vse sošolce in sošolke povabil na **voden ogled v Prirodoslovni muzej Slovenije** v Ljubljani. Srečno!

IME IN PRIIMEK

ULICA

POŠTNA ŠT. IN KRAJ

STAROST

OSNOVNA ŠOLA

RAZRED

Razmišljaj in ustvarjaj

Živali poišči pravi domek in ju poveži!

Rešitve revije Modri Jan številka 11

Modri kviz, stran 43:
Geslo: LJUBO DOMA

Nagradno vprašanje (Lutkovno gledališče Ljubljana), str. 26.
Odgovor: MARIONETA

Nagradna igra

LUTKOVNO GLEDALIŠČE
LJUBLJANA

Nagradna igra

Znaš prebrati spodnjo zgodnico o izletu naših ekojunakov v gledališče? Nekaj besed boš moral izpolniti kar sam. Napiši jih na ustrezno črtico, rešitve pa mi do **10. 5. 2013** pošlji preko spletnega obrazca na spletni strani **www.modri-jan.si** ali na naslov **HSE d.o.o., Koprška 92, 1000 Ljubljana**. Izžrebal bom nagrajenca, ki bo lahko svoja starša (ali dva prijatelja) odpeljal na predstavo v **Lutkovno gledališče Ljubljana**.

MODRI JAN, PUHEC, _____ Č _____ IN PACKA RIJA SO SE ODPRAVILI V

GLEDALIŠČE. KUPILI SO 4 _____ I _____ IN SEDLI V UDOBNE S _____ E.

UGASNILE SO SE _____ Č _____ IN DVIGNILA SE JE KULISA. NA ODRU SO SE

NAMESTO L _____ PRIKAZALE PRAVE _____ T _____ P _____ R _____ JIM JE SKUŠALA

PONAGAJATI S KLEPETANJEM. M _____ A _____ JO JE OPOZORIL, DA MORAMO

BITI V GLEDALIŠČU TIHO IN UŽIVATI V P _____ T _____. NAJBOLJ PA JE UŽIVAL

PRAV P _____, KI JE LUTKAM V SMEHU RAZMRŠIL L _____.

Modri kviz

Si pozorno prebral mojo revijo? Potem zagotovo veš odgovore na vsa vprašanja. Črko pri pravilnem odgovoru vpiši na ustrezno mesto v geslu. Rešitev mi pošlji preko spletnega obrazca na **www.modri-jan.si do 10. 5. 2013**. Štiri izžrebane bistre glave bodo prejele po 4 vstopnice za ogled dogodka, ki se skriva v geslu. Pravilno rešitev gesla ti bom izdal v naslednji številki revije.

1. Kje raste zelenjava?

- Na vrtovih, njivah in poljih **S**
- V trgovini **Č**
- V našem dimniku **K**

2. V kateri znani slovenski slaščici najdeš makova semena?

- V palačinkah **Ž**
- V sadni kupi **I**
- V gibanici **E**

3. Kdo ali kaj NI kmet?

- Oseba, ki prideluje hrano **F**
- Figura na šahovnici **S**
- Puhec **J**

4. Katera je osnovna sestavina za pripravo testa, ki jo pridelamo iz žitaric?

- Sol **G**
- Moka **E**
- Kvas **H**

5. Kaj je kraško polje?

- Odprtina na krožniku, ki nastane, ko pojem košček narezanega pršuta **I**
- Velika kotanja v kraškem svetu **M**
- Sorta žitarice **D**

6. Ogromne količine katerega živila pridelujejo na Filipinih?

- Krompirja **U**
- Riža **A**
- Solate **F**

7. Kje se nahaja Planinsko polje?

- V Turčiji **Š**
- Na Japonskem **R**
- V Sloveniji **G**

8. S čim se hrani poljska miš?

- Z žarki, ki ji jih vsako sončno jutro prinese Sončica **T**
- S semeni, gomolji in koreninami **R**
- Z žuželkami **B**

9. Koga naj bi z vrtov, njiv in polj odgnalo ptičje strašilo?

- Majhne otroke **M**
- Ptice **A**
- Kmeta **L**

GESLO številka 12

1	2	3	4	5
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6	7	8	9	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	

Pisma za Modrega Jana

Kako zelo sem vesel pomladi, sonca in prebujanja narave! Vso mrzlo zimo so me grela vaša prijazna pisma in lepe risbice. Hvala vam! Vsa pisma sem objavil na spletni strani www.modri-jan.si, za poskušino si jih nekaj lahko ogledate tudi na teh straneh. Še mi pišite in pokažite, kako pa vi doživljate pomad, in kmalu se bomo skupaj veselili poletja. Obljubim, da bom obdaril prav vsako pismo, ki bo **do 10. 5. 2013** prispelo na naslov: **HSE d.o.o., Revija Modri Jan, Koprška ulica 92, 1000 Ljubljana**. Čakam in se veselim ;)

Vsak dan pred spanjem prebiram vaša pisma, ki me zazibljejo v sladke sanje. Upam, da vam nikoli ne zmanjka idej zanje.

Jure Oblak

David Drežnjak

Leyla Eisenhut

Matevž Smolar

Žiga Elsner

Gregor Hauptman

Maja Nograšek

Anja Berčon

Ustvarjalna zima

21. januarja se je zaključil naš zimski natečaj. Otroci v vrtcih so iz okolju prijazne mase in s pomočjo modelčkov v obliki Modrega Jana in prijateljev ustvarjali novoletne okraske. Z njimi so okrasili smrečico in prostore v svojem vrtcu, nam pa poslali fotografije te praznične okrasitve.

Fotografije iz 120 slovenskih vrtcev, ki so sodelovali v projektu, so na ogled na spletni strani **www.modri-jan.si**.

Vsi sodelujoči otroci so prejeli darilca, tri skupine po izboru komisije pa je obiskal Modri Jan in jim pripravil zabavno ekoanimacijo.

ZMAGOVALNE SKUPINE, KI JIH JE OBISKAL MODRI JAN S PRIJATELJI

Vrtec Koper, enota Šalara – Polžek, Koper
 Vrtec pri OŠ Janka Modra, Dol pri Ljubljani
 Vrtec pri OŠ Matije Valjavca, Preddvor

VRTEC PRI OŠ MATIJE VALJAVCA, PREDDVOR

VRTEC PRI OŠ JANKA MODRA, DOL PRI LJUBLJANI

VRTEC KOPER, ENOTA ŠALARA – POLŽEK, KOPER

OKOLJEVARSTVENI PROJEKT
ZA OSNOVNOŠOLSKE OTROKE
V ŠOLSLEM LETU 2012/13

3.

Modri Jan

potuje in okoljevarstvene naloge podeljuje

EKONALOGO
ODDAJTE DO
25. 3. 2013

*Izberite predlagano
EKONALOGO!*

Počasi se zaključuje že tretja ponovitev projekta za osnovne šole Modri Jan potuje in okoljevarstvene naloge podeljuje. Razredi, ki sodelujete v projektu – le še do 25. marca imate čas, da oddate svoja poročila. Nato bo komisija med vsemi prispelimi nalogami izbrala tri in nagradila avtorje. Ekonaloge lahko že zdaj spremljate na spletni strani

Modrega Jana. Ker smo mnenja, da so vse ideje domiselne in vse dokončane naloge izvrstne, jih želimo predstaviti tudi širši javnosti. Zato jih bomo uporabili v otroški ekoenciklopediji, ki bo izšla v začetku novega šolskega leta. Da bo na voljo res širokemu krogu ljudi, bo objavljena v spletni različici.

Prihaja nov eko projekt za vrtce

Snujemo že nov projekt, ki bo, tako kot vedno, ustvarjal in poučen. Spremljajte spletno stran **www.modri-jan.si**, kjer vas bomo o projektu še pravočasno obvestili. Do tedaj pa čim več ustvarjajte in uporabljajte ekološko neoporečne materiale!

Svetovni dan lutkarjev

Razlogov za druženje otrok z lutkami je nešteto, rezultat vseh pa je otrokova dobra volja in pozitiven vpliv na njegov splošni in duševni razvoj. Skozi igro z lutkami otrok **sprošča domišljijo, izraža čustva in razvija govor.**

Pedagogi jih uporabljajo za **izboljšanje komunikacije** in pri **socializaciji otrok** v skupini. Z njimi otroke **motivirajo, spodbudijo k akciji, prepoznajo njihova čustvena stanja in dosežajo pedagoške cilje.**

Vse to lahko izvajate tudi starši doma. Otrok bo preko lutke, ki ga spodbuja, z veseljem pojedel kosilo, pospravil igrače, se naučil pesmice in vam opi-

sal svoj dan v vrtcu ali šoli. Otrokovo ustvarjalnost še dodatno spodbudite z **izdelavo lutk**, ki bodo tako zanj imele še dodatno vrednost. Uporabite odpadne materiale, ki jih imate doma – iz blaga, kartona in gumbov lahko naredite čudeže!

Čim večkrat odpeljite otroka tudi na ogled lutkovne predstave. Profesionalne lutke, igralci, zgodba in scenografija bodo nanj naredili poseben vtis. To so **prvi koraki v svet kulture** in navada obiskovanja **kulturnih prireditev**, ki jo bo gojil vse življenje. Začnete lahko že danes, saj je **21. marec svetovni dan lutkarjev** in številna lutkovna gledališča organizirajo brezplačne predstave.

Svetovni dan vode

22. marec je svetovni dan vode, katerega namen je opozoriti vse ljudi sveta na **pomen sladke vode** in pomembnost dobrega gospodarjenja z njenimi zalogami.

Ste vedeli, da imate svoj **vodni odtis**? To je na prvi pogled nevidna sled, ki pove, **koliko vode porabite**. Upošteva vse vaše aktivnosti – pitje vode, umivanje, pomivanje, pranje, pridelava hrane, proizvodnja obleke, papirja itd. Kolikor je porabite, je vseeno preveč. Samo za pridelavo dnevni potreb hrane za odraslega človeka je potrebnih kar 3.000 litrov vode!

Tukaj pa je izziv za vas in vašo družino: **zmanjšajte svoj vodni odtis**. Ne poza-

bite, da ste vi prvi zgled otrokom in da se bodo po njem ravnali vse življenje!

Kako se lotiti izziva? Prepričani smo, da že sedaj zapirate pipo med ščetkanjem zob in da pazite, kako dolgo se tuširate, vendar ta **neposredna poraba** vode znaša le približno 4 odstotke vašega vodnega odtisa. Večino odtisa predstavlja **posredna poraba**, ki jo lahko zmanjšamo tako, da zavržemo čim manj hrane, pojemo manj mesa in kupujemo manj oblačil in obutve. Torej, uporabljajte rabljeno, reciklirajte, kupujte lokalne izdelke in izdelke z območja z zadostno količino vode ter sezonsko sadje in zelenjavo.

Vsak vodni odtis šteje!

Ustvarjamo Modro energijo,
ki jo pridobivamo iz okolju prijaznih, obnovljivih
virov in tako ohranjamo naravo. Za modre
odločitve in dejanja. Za brezskrbno življenje
mnogih generacij, danes in jutri.